

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Валери Петров
Александър Шурбанов
Петър Караангов

ВОДЕЩ РЕДАКТОР

Николай Бояджиев

Ян Кохановски

Покой и лютня

Подбор
и превод от полски
Иван Вълев

НАРОДНА КУЛТУРА
София 1985

Ан Кохановски
Щрашки
из „**Книга първа**“

На книгите ти

Няма в листовете мои
стих за важните герои:
ни за Марсовата сила
ни за подвиг на Ахила,
но със смешки и шегички
те изпълнени са всички.
Песни, спорове горещи,
танци — в тях си дават срещи.
Кой солидност днеска люби?
В празен труд човек се губи.
За шегата вино дават,
нищо, че се подиграват.

За човешкия живот

Нашите мисли са празни и дребни,
нашите действия са непотребни;
всичко в света се променя и движи,
нищо не струват човешките грижи.
Честност, богатство, могъщество,
слава всичко увяхва, в пръстта отминава;
след като с куклите тук е играла,
пак ни прибира съдбата в чувала

За Ханна

Где е сърцето ми, где ли се дяна?
Сигурно пак е отишло при Ханна.
Бих ѝ поръчал: във тази минута
скитника търсен навън да избута.
Знам, че отида ли, ще го намеря,
но ще остана. На помощ, Венера !

На една поостаряла дама

Сега ли с мен реши да се задяваш, драга,
когато младостта ти отлетя, избяга?
Недей, за бога! Като рози са жените:
цветът окапе ли, защо са ми бодлите...

Към Ханна

Не знаеш ли защо лицето пребледнява,
защо безсмислен, Ханно, отговор се дава,
защо въздиша някой, а не се усмихва —
не знаеш моето сърце защо притихва?

Сън

Снощи сън сънувах аз — че бягам
и с крила на птица си помагам,
но макар с вериги от олово,
ме настига любовта отново.
Този сън какво ли означава,
Ханно? Струва ми се, предвещава,
че по разни дами аз увлечен,
всички ще ги изоставя вече
и от истинска любов поведен,
до смъртта на теб ще бъда предан.

На една, която не отговаря

Откажи, ако не искаш; дай, ако желаеш;
заболяха ме ушите глупости да баеш.

На набожната

Щом, както казваш, никога не си грешила,
защо се изповядваш толкоз често, мила?

На Конрат

На обед все мълчите, господин Конрате-
за дъвчене ли само служи ви устата?

Епитафия на Кос

Със скръб от твоя гроб се отделилаха
онези, дето с теб се веселиха
до вчера, скъпи Кос, а твойто тяло
покриха днеска с бяло покривало.
Не бива да ни лъже младост здрава —
смъртта навсякъде ни придружава;
не знаем в кой момент ще ни подсети,
а не важат там сълзи и рушвети.

За същия

Вчера пихме с него, днес за него плачем;
и защо тогава толкоз гордо крачим?
Тя, смъртта, не знае подкупи и прошки
и поред лови ни, сякаш сме кокошки.

За завистта

Приятел, злато — нищо няма сила
от злата участ нас да ни закриля;
проклетата Завист — странно се тревожи,
когато някой има дарби божи.
Не го ли изяде, поне ще лае
и постоянно зло ще му желае.
За нея зная хитрост ей такава:
по мъжки всичко да се изтърпява.

За Кахна

Ако искаш да ме нарисуваш гола,
казва Кахна, в банята ме гледай — моля!
Аз отвръщам: гдето седнем с тебе двама,
там, ще стане, думам, баня най-голяма.

По Анакреон

Да любиш, да не любиш — мъката еднаква,
но двойна става тя, щом отказ те очаква.
Почтеността е нищо, кой ти гледа нрава,
добре дошъл е този, който злато дава.
Да пукне който пръв е златото залюбил
и с лошия си пример е света погубил!
Убийствата, войните също от това са;
на нас, които любим, удар то нанася.

На възглавницата

Платно блажено, гдето е лежало
красивото за моя поглед тяло,
защо не мога да склоня Фортуна
да легнат две глави във вечер лунна
върз твоя мъх като в трева щастлива
и сладък разговор да ги опива?
Но млъквам аз, защото Завистта е
край мен и мислите ми ще узнае.

На огорчения

Не се сърди, че твоите слуги се карат —
слугите трезви са, щом трезв е господарят.

На светия отец

Ти свят не си; но мога да те назова отец.
защото виждам синовете ти, велики жрец!

На готакина

Покани ме на масата да седна,
ала гощавката пред мен е бедна;
пред тебе всичкото месо се струпа,
а пък на мен поднасят само супа.
Дали съм гост, поканен за наслада,
или съм ти свидетел на обяда?

На един татетатик

Нашир и дълж измерва земята и морето
и знае как се ражда зората на небето;
и времето предсказва, на всичко цифра турва,
единствено не вижда, че вкъщи има курва.

За Ханна

Хълм и дървеса край мене.
а ливадите - - зелени;
извор сред тревата млада
е за пътника прохлада;
западният вятър вее,
славоят приятно пее ...
Пет пари това не струва,
Ханна щом не ме целува.

За писмото

Казва се, и ненапразно:
всяка болест е заразна.
Във писмото си твърдите,
че не можете да спите.
О, госпожо, оттогава
същото и с мене става.

Към Валтасар

Нищо чудно, че си болен, Валтасаре —
та нали със глупав доктор сте другари?

За доктора испанец

„Заспива докторът във своята стая,
не иска да дочака с нас гуляя:
„Е, нищо, оставете го на мира!
А ние да се веселим на пира!"
„Ей, хора, с доктора какво ли стана"
„Да го потърсим, но със пълна кана.
„Отваряй, докторе, другарю мили!"
И блъснаха вратата с всички сили.
„Пийни за здравето на тази къща!
„Едничка само" — докторът отвърща.
Но щом деветата му бе налята,
на доктора се завъртя главата
„Тежко ми с вас! — продума той с почуда:
-Уж трезвен легнах, а пиан се будя”.

На младостта

Годината желаят, но без пролетта,
които искат да не буйства младостта.

На старостта

Горката старост, всеки я очаква,
ала когато дойде, се оплаква.

На смъртта

Лъжовен свят, доплувах до брега;
ха с други подигравай се сега!

За човешкия живот

Извечен разум, идващ чак от памтивека,
ако те трогва туй, що трогва и човека,
то сигурно светът на карнавал прилича
и за безплатни лакомства тълпата тича.
Каквото и да хвърлиш, блъскаме се тука
като деца, разграбваме дори боклука
На едного ръкава скъсат, друг изгуби
я шапка, я коса във тези схватки груби.
Смъртта накрая някого така притиска,
че той дрънкулката захвърля, без да иска.
Далеч от тази, дето се е завъртяла —
да бъда, боже, зрител аз на карнавала!

Фрашки из „Книга втора“

Към музите

Девици от Парнас, които си топите
във хипокренска изворна вода косите,
ако ви бъда верен до смъртта, до края
и вечната разлъка с вас не пожелаю;
ако за злато не завиждам и на краля,
а от парите повече честта си жаля;
ако не искам аз хвалби високопарни
и ходатайства при крале неблагоприятни —
спасете, моля, римите ми от забрава,
след мойта смърт стихът ми да спечели
слава!

Към Ядвигя

Сърцето ми върни, върни ми го, за бога,
към мене не бъди, Ядвигю, толкоз строга!
Наистина не ти е нужно, общо взето —
че за какво ти е без тялото сърцето?
А как да бъда жив, изгубя ли едната,
по-хубавата част от себе си — душата?
Върни ми моето, Ядвигю, цял съм рана—
или пък своето сърце ми дай в замяна!

На липата

Под мене, друже, сядай, отдъхни спокойно!
Тук няма да те стигне лятно слънце знойно,
макар и отвисоко да пече по пладне,
макар да станат къси сенките прохладни.
Тук винаги поява вятър от полето,
тук славеите пеят песни до небето.
От моя цвят събират сладък мед пчелите,
а сетне с него вие масите красите.
Не раждам плод, но моят господар цени ме
като дървета плодни с най-прочуто име.

На венчето

Венче изплете Грета, хубаво момиче,
красавеца си Климек с него да накичи.
Като венче зелено любовта ѝ грее,
венчето ще увехне, тя ще зеленее.

На розата

Изящен цвят Венера е избрала,
ала за кратко розата е цяла;
при изгрев слънце бързо разцъфтява,
а мре, когато вечерта настава
Девойко, късай я, докле е млада,
че вечерта и теб ще изненада!

На лакомника

Човек, когото бог не е дарил с държава
и който завистта от малък не познава,
без хляб и без вода едва ли ще остане,
такъв и не ламти за власт и за имане.
Тежко на всеки сит, ала от алчност болен-
от всичко граби той, но пак е недоволен.

За Козел

Козел, познавате го, се напил и
във къщи да се върне нямал сили;
попитал едното той: „Господине,
за мойта къща откъде да мина?”
„Кажи ми кой си — да ти отговоря.”
„Козел съм.” — „Че върви да спиш в обора.”

На стиховете

И тъй, пианството вреди на нашто здраве;
хазартът пък без пукнат грош ще ни остави;
надежда за любов взаимна отхвърлете,
а пламне ли у нас, изгаря ни ръцете.
Каквото искате, приятели любими,
правете, а пък Ян да пише своите рими!

На една девица

Дай това, което не би те намаляло;
после ще го даваш, но гладко огледало
бръчки ще оглежда, лицето набраздили,
днешната ти хубост ще губи своите сили.
Няма да ти служат и думи закачливи:
„Сташек мой!“ — а други: „О, боже милостиви!“
Ще държиш набожно в ръката броеница —
тъй пред църква проси окаяна женица.
С лилии днес можеш косите да обточиш,
можеш да запееш и в танца да подскочиш;
утре с тези думи ще дойде друга, млада:
„Ти преди! На мене женитбата се пада.“

Към една девойка

Кой знае где ли ходиш, моя възжелана,
а мене ме преследва мъка постоянна;
че няма ли те денем, слънцето залязва,
а тук ли си, и нощем слънце се показва.

За насладата

Наслада чиста няма на земята,
тя с ядове примесена е, братя.
Човек щом иска радости големи,
и злото някак трябва да приеме.

На Анджей Тшечески

Благодаря ти, Анджей, че ме упои ти
и тъй пропъди моите грижи упорити,
загризали душата като върли псета,
щом липсва благодарност в службата проклета.
И радостта ми няма дълго с мен да бъде —
след малко трезва мисъл всичко ще пропъди,
но тази нощ без грижи даром ми се дава!
Каква способност твойто вино притежава?

Към госта

Фазани или зайци дебнеш в храсталака,
отбий се ти за малко, моят двор те чака.
Щом сбират мед пчелите и кокошка мъти,
щом избите са пълни, сигурен ловът е.

Към Ана

Равен е на краля, даже подобава
смело да се каже: краля надминава,
Ано, този, който срещу тебе седне,
който теб в очите може да погледне,
твоя смях да слуша, чара на словата —
всичко, от което тръпнат сетивата;
щом към твоите устни аз си вдигна зора,
думите забравям, спирам да говоря;
целият изгарям, а душата страда,
писват ми ушите, нощ пред мене пада,
бледото мц чело — цяло в пот обляно,
само дето жив съм аз пред тебе, Ано.

Орашките из „Книга трета“

Към планините и горите

Високи планини, гора могъща!
Сред вас аз с радост в младостта се връщам,
останали тук нейде, но далеко,
когато всичко за човек бе леко.
Какво ли не опитах? Где не бродих?
Германия и Франция обходих,
живях в Италия, в морето плавах
и градове прочути посещавах.
Студент спокоен днес, а утре воин;
днес в кралския дворец на пост достоен,
а утре тих свещеник във капитул,
но не с монаси сиви сред обител,
а с двойна плата; тъй че с труд безшумен-
защо не? — станал бих дори игумен.
Така Протей се е превръщал в дракон,
във дъжд и в буен огън, в облак чакан.
А сетне? Нишки сребърни в косата,
да хване всеки миг ламти душата.

На липата

Мой учен гост! Ако добре те пази в зноя
на лятото горещо тази сянка моя,
ако си с лютня в скута, с кана, благодарна,
че седнал си при нея в сянката ми вярна:
не ме пои ти с масло, нито с руйно вино —
дървото дъжд очаква от небето синьо;
със стихове изящни днес ме похвали ти,
та завист да изпитат братята, сестрите;
не казвай; „За какво са рими на липата?“
Орфей когато свири, люшка се гората.

Към любовта

Ах, докога ще мъчиш моите години,
Любов? От теб ли искаш рано да загина?
Нима такава тежка участ заслужават
поетите, които твойто име славят
от ледения полюс до земи далечни,
където зной владее и пустини вечни?
Убий ме ти, злодейко, с римите ми клетки,
като Орфея, който славел боговете!
От мълния тризъба паднал той пронизан,
от тебе да загина аз пък съм орисан.
Но смърт не ни донася всяка твоя рана,
робията при тебе често е желана.
Така ли ти се иска, щастие ли имам,
но случва се от тебе радости да взимам.
Любов, не отминавай! Ласкава и строга,
живот ли, смърт ли носиш — аз без теб
не мога!

Към едно девойче

На тебе ти е драго, че съм тъжен вечно,
девойче миловидно, ала безсърдечно.
И то заради тебе. Тъй ли ми се пада?
За моята закрила — виж каква награда!
Така онеправдан съм, на света едва ли
ще срещнеш друг от мене повече да жали.
Съмняваш ли се още? И какво се иска,
за да повярваш вече, че те чувствавам близка?
Безсънните ми нощи, небесата звездни
ще кажат, че умът ми все по тебе чезне.
Какво, слуга ли искаш да ти стана, драга?
Когато любовта ни с разума се впряга,
ще я презира всеки, по-добре е даже
човек от тази служба сам да се откаже.
Но любовта си има странности, закони:
тя питомното пуска — дивото да гони.
А моите надежди, моите измами
убиеш ли, тогава искаш ти смъртта ми.

За моите ритми

Живота си описвам, нищо аз не крия;
с пияни рими пиша, тъй като си пия.
Гуляите обичам, виното, шегите,
така че моите листи са от тях пропити.
На сдържаност ни учи и от грях предпазва
свещеникът, а носи дявол в своята пазва.

Към Магдалена

Лицето си ми покажи, о, Магдалено,
лицето като роза бяло и червено.
Да видя аз разветите коси златисти,
очите ти — звезди сред небесата чисти.
Да видя прелестните устни и гърдите,
умерено изпъкнали, полуоткрити,
дланта от алабастър, гдето се събуди
пленено моето сърце. О, мисли луди!
Какво желая? За какво, нещастен, пея?
Като те гледам, аз почти не се владея,
гласът ми секва, тайнствен пламък ме обгаря,
пищят ушите, нощ очите ми затваря.

На моя дом в Чарноляс

Трудът от мен — от тебе, господи, сполука!
Добра благословия дай ми, боже, тука!
И нека други имат мраморни палати,
и нека да облепват стаите с брокати,
а аз ще си живея тук, в гнездото родно,
със чиста съвест, боже, весело, свободно,
ще си изкарвам хляба честно и със радост,
за да спечеля почит и спокойна старост.

Към любовта

Победата е твоя, о, Любов сурова!
Остава ми въжето, чашата с отрова.
Изгубих аз надежда, грешката е ясна,
от срам сърцето страда и от скръб ужасна.
С ласкателство ме лъга, гледаше покорно,
догдето в миг на слабост ме срази позорно.
Нанесе ми без милост рана вероломна,
която до смъртта си трябва аз да помня.
Макар че и животът в твоите ръце е
и само с милостта ти ще се оживее.
Аз вече съм погубен — сълзите солени
едва ли ще оставят нещо тук от мене.
Вдигни ти стълб от мрамор — символа победен —
и окачи на него своя пленник бледен,
останките по-точно, плячката убога,
доведена от твоя гнет до изнемога.
Вземи от своята жертва — кой ще ти попречи? —
венеца теменужен, поувехнал вече.
А сетне тази лютня, песните до нея,
които в смут и мъка смогнах да изпея;
свещта — водител в мрака; и вземи ти още
оръжието вярно в свадите среднощни;
със сълзи напоена кърпичка и златна
халка, увита в нея, върната обратно.

Това, Любов, ще вземеш, засега това е,
покорството ми нека дълго те ласкае,
но повече не искай, о, неумолима,
да се завърна вкъщи моля те, пусни ме!

Надгробен надпис за Рузина

Сита от живота, тук лежи Рузина;
от живота само, ала не от вино.
Нито помен трябва, нито пък камбана —
кана донесете, с вино пълна кана.

Към една девойка

Не бягай ти от мене, моме ле красива,
на румените бузки чудно ще отива
брадата ми сребриста; тъй венец се сплита
до лилията роза — плетка знаменита.

Не бягай ти от мене, моме ле красива,
сърцето щом е младо, нека да е сива
брадата; то така е, мила, отредено:
ей чесънът е бял — стъблото му зелено.

Говори се дори — дано не те разсърдя —
на стария котак опашката е твърда.
Дъбът полуизсъхнал — клоните корави
стърчат си там, защото жилите са здрави.

Ян Кохановски
Лирически песни
из „**Книга първа**“

И

Ех, че време! Гледай: слънце свети!
Вчера бяха голи лесовете
и снегът бе стигнал до гърдите,
а ледът издържаше колите.

Днес се зеленяят млади листи,
разцъфтели са ливади чисти;
няма лед, а по водите кротки
плават бели ладии и лодки.

Всичко живо вече днес се смее,
над нивята топъл вятър вее;
птиците градят в захлас гнездата,
пеят, недочакали зората.

Но се радва истински човека,
щом душата му е чиста, лека,
щом сърцето може да опази
от интриги, подлости, омрази.

На такъв не му е нужно вино,
нито лютня под небето синьо;
той е весел даже със водица,
че се чувства волен като птица.

Но когато червеят гризе го,
царски обед няма вкус за него;
нито песен, нито глас дочува
и на злобата си той робува.
Щастие, ти неведнъж отмина
скъпи стаи в злато и коприна;
влез в беседката от сухи клони,
с мен бъди през всичките сезони!

М

Кана, моя кана,
писана, засмяна,
все едно какво ни носиш — смехове ли,
свади ли, любов ли, или сън в постели,

все едно какво с
питието твое:
идвай тук и нека с виното ти ведро
своите другари да дарувам щедро!

И мъдрецът даже
няма да откаже;
пиели са философи и поети,
но опазвали са трезви умовете.

Дирят в теб опора
и солидни хора;
щом започне виното от теб да блика,
мълчаливците развързват си езика.

Този, който страда,
търси в теб наслада;
и дори бедняка, щом надига чаши,
ни от краля, ни от хетмана се плаши.

Дръж се, моя кана,
че като те хвана,
няма да те пусна, докато се съмне
и звездите паднат зад горите тъмни!

Ю

Стрелата беше златна, нямаше отрова.
Но точно ме улучи любовта ми нова:
Обичам аз без грижа и без смут в душата,
Усецам как ме носи радост непозната

Да служиш не е робство: ала най-голяма
Е мъката, когато благодарност няма:
Любов, благодаря ти-ласкаво спаси ме
От тази участ жалка и непоносима

Лицето ти, девойко, е|така красиво,
че, щем не щем, ти служим докато сме живи
и всекикойто твое обичай познава,
свободен за да бъде, та се подчинява.

За щастие такава моля и мечтая:
Бъди, Любов към мене щедра чак до края;
и нека надживееш древната Сибила
с чаровния си образ, с нежната си сила!

XXI

Ти спиш, а аз се лутам в мрака,
откакто вечерта проплака,
откакто нощен вятър стене;
смили се ти, смили над мене!

Я чуй: в стените чука бесен
пороен дъжд, със град примесен;
стресни се ти и промълви ми,
жена с очи неумолими!

За кражба аз не търся сгода,
макар по нощите да бродя;
от теб приел бих милостиня
и като просяк ще отмина

Неподходяща гордостта е
за любовта — това се знае;
услуги красотата прави,
но ни възпират строги нрави.

Навярно моят глас не може
да долети до твойто ложе?
Послушайте ме, сенки нощни
и каменни огради мощни!

Към Амфионовата лютня
се втурвала гората смутна,
а щом я чуели, скалите
сами издигали стените.

Когато свирел в гъсталака,
Орфей фуриите разплаквал
Защото от любовта велика
И в ада търсел Евридика.

А песните, от скръб изпети,
затрогнали и боговете;
получил, клетникът, онази,
що любел — зорко да я пази.

Забравил даденото слово,
в беда изпаднал той отново:
обърнал се, и сатаната
сега отвлякъл му жената
Да бе почакал!... Но сърцето,
що люби, не изтрайва, клето,
минутите брой с надежда,
часът година му изглежда.

А докога и аз ще свиря?
Камбани чувам в манастира
Догдето бродех в дъжд и хали,
монасите са се наспали.

Е, лека нощ, добра сполука!
Венеца си оставям тука,
сред тишината зла — кръг светъл,
на бдението ми свидетел.

XXII

О, разум мой, напразно се тревожиш:
да върнеш миналото ти не можеш;
на младини вървеше ни чудесно,
тогава всичко бе за тебе лесно.

Сега небето не помага вече —
обичните неща странят далече.
Какво пък? Нека бъдем търпеливи;
ще дойдат дни, от тези по-щастливи.

Не сме сами във своята несрета:
един ли носи болка по-проклета,
но смогва да я скрие и умее
пред хората привидно да се смее.

Шеги и смешки мен не ме спасяват,
очите моята тъга издават;
но зная, че напразно се тревожиш:
да върнеш миналото ти не можеш

XXIII

Понякога добре е мъката да скриеш —
врагът ти да не знае, че от болка виеш;
благодари, прежалил раните си стари,
на своите бездушни, важни господари.

Аз страдах дълго, тежко, срам ме хваща даже.
„Глупак си бил“ — тълпата би могла да каже,
защото все нехаех, че се смеят с мене
и моите заслуги са неоценени.

Неблагодарност, злоба с преданост желяех
да победа и твърдо, честно се стараех;
ала напразно беше — разумът небрежен
не можеше да види моя труд прилежен.

О, двери безчовечни, сбогом вам навеки,
познати са ви моите грижи и пътеки;
да ви обвият плесен, паяжини жалки,
ръждата да разяжда вашите ключалки!

Песни из „Книга втора“

II

Все едно дали скали студени
от свирнята ми са запленени,
вълците дали ме слушат в здрача
и дали гората в танц подскача!

Аз за тебе пея, моя Ханна,
и погледнеш ли ме та засмяна,
значи вярната ми лютня свири
по-добре от древногръцки лири.

След богатство нека друг да тича,
празна хубост мен не ме привлича,
нито гербовете стародавни
на дедите благородни, славни

Искам учена да е жената,
за да ми харесва тя словата;
ти ме похвали за тях, любима,
сетне нека ме упрекват трима!

След доброто плъзват хулни речи:
уж на вятъра дървото пречи;
но помогнеш ли и ти, тогава
завист няма да ни застрашава.

Ако бъде моят праг спокоен,
за красивите нозе достоен —
о, каква наслада за очите! —
ще докосна със глава звездите.

Знай, че ти си гостенка желана
даже за стените, за тавана;
и липата в двора със надежда
към гората гъста все поглежда.

Кон да ти приготвят заповядай
и сама веднага го възсядай!
Ех, че време днес е — птици пеят,
пролетни гори се зеленяят.

Рой цветчета греят по ливади,
заек крие се в пшеници млади;
а орачът заживява с вяра,
че към Висла жито ще подкара

Стадо край рекичката се гони.
а пастирят под зелени клони
прости песни със пищялка свиря
и танцуват нимфи и сатири

Бързай ти, преди зарята ясна
във морето бурно да угасне;
бързай ти, преди тъма бездънна
нощ да ми докара, нощ безсънна.

В

Позор, поляко! Страда сред неволи
опустошеното от враг Подоле.
Езичникът край Днестър днес приседна,
без срам поделя плячката си бедна!

Коварен турчин праща своите псета
след твоите кошуги и сърнета
а никаква надежда не остава
да се завърнат в родната дъбрава

Продали са едни зад Дунав бели,
в далечна орда друга са отвели.

Шляхтишки дъщери (смили се, боже!)
застилат на погански псета ложе.

Разбойници (уви!) със нас вок>ват,
които в шатри сред поле нощуват,
които градове не са строили.
Те смучат, ах, изсмукват наште сили!

Така нападат вълците в полето
напуснатото стадо, след което
не виждат никакъв пастир да ходи
и кучета наежени да води.

Какъв кураж на турците ще влеем,
щом тези орди не преодолеем!
Те искат даже да посочат краля,
те искат Полша да погълнат цяла

Скочи от сън и опомни се вече,
поляко честен! Още е далече
присъдата на Марс. Човек не знае
съдбата строга на чия страна е.

Напред! Събирай си ума в главата,
решавай как да заплаща вредата
врагът с кръвта си! От земя и хора
измивай ти петната на позора!
Какво, ще оседлаем ли конете?
Или пред пълния поднос ще спрете?
И обедът в сребро е по-достоеен,
когато се яде от храбър воин.

Я в талери за своите войници
да претопим чинии и лъжици!
Щом друга залудо пари пиляха,
защо да не дадем за род и сгряха!

Да даваме, да даваме! С парите
да се опазим и сразим вразите!
Тъй рицарят гърдите си прикрива
със щит, когато на двубой отива.

Обичам тази поговорка, братя:
„Полякът поумнява след бедата.”
Не се ли стреснем, по-друг стих ни чака
„И след бедата глупав е поляка.”

Ю

Прежуря слънцето, пръстта на пепел става,
от прах светът не се познава;
почти пресъхнали реките;
за дъжд към небесата молят се тревите.

Бутилка спускат в кладенеца там децата;
застлана маса под липата,
която щедро е дарила
стопанина със своята сянка и закрила.

И нека звънките ти струни, лютия моя,
да нарушат сега покоя
и ла прогонят в миг от мене
досадата усилна зад моря червени.

Х

Един с десница в боя се прославя,
а друг с това, че мъдро управлява:
жената своя мъж не украси ли,
напусто той се сили.

От търговия или от стопанство
пари събира някой с постоянство:
жената не пести ли, то за два дни
трудът му ще пропадне.

Жената е украсата на двора
и за дома най-сигурна подпора;
а за главата на мъжа не броня —
жената е корона.

Мъжа си тя от грижите предпазва
и овреме бедите му подсказва
А на душата тежките догадки
примамва с думи сладки.

Дечица ражда — радост за бащата,
приличащи на него; а родата
за никакви наследства не мечтае —
наследникът се знае.

Щастливец си, ако сполучиш в брака,
но зла ли е жената, зло те чака:
ще ти отнеме всичко и в хомота
ще ти скъси живота.

XII

Не се съмнявай ти — каквото и да правиш,
честта ще си върви преследвана от завист:
подобно сянка тя я следва по петите
и в крепости, дворци минава през стените.

Не може да търпи отблясъка ѝ в здрача,
боли я завистта, че някой я надскача;
понеже все пълзи, негодна за заслуги,
тя хората кори, защото са по-други.

Но служиш ли добре на своята родина,
помни, че завистта та пакости мърцина;
и честен ли си ти, очаква те сполука;
завистникът ти сам от завист да се спуска!

Не губиш нищо ти — честта е тъй богата,
че не подлага длан за хорската отплата;
та тя си е сама отплата и награда,
без накити, пари духът ѝ не запада.

И ако служиш с чест на своята родина,
намерил си ти път към райската градина
Това, което са завистници отнели,
ще върне бог, а тук честта ще се засели.

XIII

Управници на нашата държава,
която справедливост ни раздава,
владетели на градове и хора,
пастири людски, вам сега говоря:

едничка мисъл все да ви тревожи —
че седнали сте тук на място боже,
та всеки не за своята облага,
а за народа грижа да полага

Вам дадена е власт неоспорима,
но и над вас един владетел има —
той някой ден ще ви потърси сметка;
виновните от вас ги чака клетка

Той дарове не взема и не пита
кой селянин е, кой за граф се счита:
и в шаяк прост, и в дрехи златоткани —
виновните ще бъдат оковани.

Греша ли аз с пиянството, с разврата,
е, нека сам да си троша главата;
но властници когато са грешили,
могъщи царства са се разрушили.

XIV

Защо е туй сребро,защо са тези
отрупани със ястия трапези?
Когато роза трудно се намира,
не се подбира .

И ментата я бива и я има;
а щом седиш в компания любима,
за да ти стане къщата уютна,
вземи и лютня.

Че лютнята и танците повежда,
пропъжда грижи и крепи надежда;
засвириш ли добре, ще трогнеш с нея
дори Орфея.

XXI

Вериги строги моето сърце усеща;
но съм щастлив от тази среща,
която улови ме в тъй красива мрежа,
че грижа да не забележа
и в плен душата да не страда,
а да изпитва неизказана наслада
Във вас, очи на красотата,
са се събрали прелестите на земята!
Благословени, дни, бъдете,
когато нежната им мрежа ме оплете!

XXIII

Бързо прецъфтяват тия рози,
хубава Зофйя;
знай, че същото ще стане
с красотата, с младостта ни.

Времето като водата
бяга и мени нещата;
като хидра вездесъща
то живота ни поглъща.

Сняг вали и се стопява,
но в косите скреж остава:
мине пролет, лято грее,
а главата се белее.

XXV

За твоите щедри дари що желаеш, боже?
Без мярка ги раздаваш — повече не може.
И най-голяма църква теб не те побира,
по цялата земя си, в бездните, всемира.

За добрините злато ти не искаш —
твое е всичко туй, което смятаме за свое.
И всеки от сърце ти благодарност праща,
защото няма друга жертва подходяща

Владетел на света си, цялото небе е
от тебе построено и в позлата грее;
ти сложил си основи да крепят земята,
за да не зъзне гола — си създал тревата

Морето също слуша твоята повеля
и границите спазва, знае си предела;
текат реките щедро, но не идва краят;
а нощите и дните времето си знаят.

И Пролетта пристига със цветя различни,
и Лятото се движи със венци пшенични.
А ябълки и вино Есента раздава
след нея наготово Зимата наस्ताва.

Росата нощна пращаш на тревите жадни
и на дъжда нареждаш връз жита да падне.
От твойта длан се хранят всякакви животни,
от щедростта ти пият бедни и имотни.

Благодарим ти ние, господи, сърдечно!
И нека твойта милост да живее вечно.
Догдето ни приемеш в небесата сини,
на грешната земя ти, господи, пази ни!

Ян Кохановски

Срени

*Tales sunt hominum mentes, quali pater ipse
Juppiter auctiferas lustravit lumine terras*

На Оршула Кохановска,
прелестното, възхитителното, необикновеното
дете, което, проявило ясно наченките на всички
добродетели и девически способности, внезапно,
безответно, в незрялата си възраст, за голяма и
непоносима скръб на своите родители угасна —
Ян Кохановски, нещастният баща, за своето мило
момиче със сълзите си писа.

Няма те, Оршуло моя!

¶

Всички плачове на Хераклит, елате,
тъжни песни Симонид да ми изпрати,
всички жалби на света и всички мъки,
всички стонове от рани и разлъки,
сбирайте се в моя дом и помогнете
да оплача своята щерка, своето цвете -
грабна я смъртта с ръце неумолими
и така от моите радости лиши ме.
Тъй змия, съгледала гнездото скрито,
грабва дребни славейчета, със които
алчно гърло да насити; а горката
майка писка, връз убийцата се мята,
но напразно! че и нея туй я чака,
и едвам се скрива, бедната, в гъстака.
Някои ще кажат: "Плач напразен!" Може.
Но какво, какво не е напразно, Боже?
Всичко е напразно! Няма участ лека!
И заблуда е животът на човека!
О, дали да жаля, без скръбта да крия,
или с цялата природа да се бия?

И

Ако е трябвало да пиша залъгалки,
да нижа лесни рими за децата малки,
и аз навярно люлка щях да залюлея
и прости песнички за дойките да пея,
с които нежно да приспиват младенците,
да укротяват своите питомци сърдити!
Ах, по-добре да трупам стихчета такива,
но да не беше участта немилостива
да плача върху гроба глух на дъщерята
и да упреквам за жестокостта съдбата.
Но нямах избор: не запях приспивни песни,
че не очаквах в тях талантът ми да блесне;
към трените пък случаят ме блъсна —
безценна загуба на дъщеря невръстна.
Каква е ползата от този плач, не зная —
сега съвсем не ме интересува края.
Не пях на живите, на мъртви днес ще пея,
оплаквам чужда смърт, а сам едва живея.
Напразно страдам! Хората от своята орис
зависят и изпитват радост или горест.
О, правило без правда! Строга Прозерпино
владетелко на сенките! Дете невинно.
Оршула бе, на този свят не бе живяла,
не беше се нагледала и наиграла
на ясно слънчице по пясъка крайречен,
а тръгна, клетата, към оня мрак всевечен!
От този светъл свят — ни радост, ни възхита!
Тя само раждането и смъртта изпита!
И вместо да ги радва със шеги, забави,
тя в тежки скърби майка и баща остави.

И

Отрече се от мен, наследнице прекрасна!
Навярно бащината къща беше тясна,
желанията ти не би задоволила.
Така е. тя не би се никога сравнила
с ума ти и с достойнствата великолепни,
в които бъдещото благородство крепне.
О, думи! О, игри! О, прелестни поклони!
За вас сега бащата скръбен сълзи рони!
Отиде си, утехо моя, ти навеки,
напразно дири мъката към теб пътеки!
Така не може, да, не може! И остава
по твоите стъпчиции аз да се отправя.
Дай боже да те зърна там, да те откроя,
а ти обвий с ръчички бащината шия!

И

Безбожна смърт, насила моя поглед тласна—
да видя как детето ми пред мен угасна!
И как плода незрял ти брулеше от клона,
нечула на родителите клетки стона.
Когато и да бе умряла, пак голяма
скръбта ми би била, че смърт без болка няма,
пак бащината мъка щеше да ме дави,
пак тъжен щеше на света да ме остави;
но от смъртта ѝ аз не бих могъл по-жален
да бъда никога, по-тъжен, по-печален.
А тя, да беше бог решил, да бе живяла,
каква утеха на очите ми би дала.
Кълбото на живота щях да размотая,
пред Персефона щях да се явя накрая,
избавил се от тази страшна скръб в сърцето,
която няма, няма равна под небето.
Сега не се учудвам на оная сила,
над мъртвите деца Ниоба вкаменила.

В

Стреми се към небето пръчка от маслина,
край майка си расте във старата градина
и още няма нито клонки, нито листи,
а овощар забързан, който тръни чисти,
коприва буйна и пелин изкоренява,
я среже и увяхва мигом тя тогава,
защото от природец сок се е лишила,
и пада в сянката на своята майка мила —
така и с ненагледната Оршула стана
Растеше пред очите ни, добра, засмяна,
ала едва издигнала се над земята,
я покоси Неумолимата с косата
пред нашите нозе. О, злобна Персефона,
защо ме караш тежки сълзи аз да роня?

В

Славянската Сафо! Певицата ми блага!
На тебе, мислех, и земята се полага,
и бащината звънка лютня за наследство!
Какви надежди вдъхваше ми твойто детство,
когато нови песнички сама редеше
и тананикаше си, докато заспеше,
тъй както дребно славейче сред гъсталака
безгрижно пее, докато зора дочака
Замлъкна твърде рано ти! Смъртта жестока
пропъди те, гугутке моя ясноока!
Слуха ми с песните си не насити —
сега със скъпи сълзи плащам за трохите.
Когато майка си целуна за раздяла,
умирайки, такава пееш бе запяла:
„Не мога да ти шетам, моя майко бедна,
на масата ти щедра няма пак да седна;
оставям ключовете в родната си къща

тръгвам там, отгдето никой не се връща."
От мъката сърдечна аз забравих вече
какво тя още в сетния си миг изрече.
Сърцето майчино било е издръжливо,
щом при това сбогуване остана живо.

В

Печални дрехи, тъжно облекло от свила
на дъщеря ми мила!
Защо привличате към себе си очите,
защо скръбта множите?
Тя вече няма никога да ви облича,
тя няма с вас да тича!
Железен, непробуден сън е тя заспала . . .
И рокличката бяла,
колана сърмен, панделките теменужни
останаха ненужни.
Нима в такова ложе майка ти нещастна,
Оршуло сладкогласна,
мечта да те изпрати! Та прикя такава
коя ли майка дава?!
Едничка ризка даде, тънко покривало
над детското ти тяло.
Момински дарове и мила щерка — боже!
в едно сандъче сложи!

В

Домът ми оглушал е, сякаш е пустиня,
откакто ти, Оршуло скъпа, си замина!
Уж има хора, всички налице сме божем,
а без една душица весела не можем
Говореше и пееше ти вместо всички,
навред подскачаше, размахала ръчички.

Ти не допусна майка ти от теб да страда,
не беше за баща си грижа, а отрада,
прегръщаше ту мен, ту нея, със смеха си
не позволи на никого да се навъси.
Сега отвсякъде настъпва пустотата,
смеха край нас го няма, няма я играта.
Полъхва скръб от всеки кът, от всяка дреха
и не намира моето сърце утеха.

IX

Аз бих те купил, Мъдрост, за жълтици тежки!
Ако е истина, че страстите човешки
умееш да изкореняваш с мисъл лека,
почти във ангел да превръщаш ти човека,
за да не знае що е болка, що са грижи,
да не изпитва страх и волен да се движи.
За теб човешките неща са дреболия,
за теб е безразлична всяка орисия.
Ти от смъртта не се страхуваш, неизменна,
неизчерпаема си, Мъдрост, и нетленна.
Не злато, не пари — богатството за тебе
се мери с нашите естествени потреби.
С всевиждащи очи дори под покрив златен
съзираш ти убогия, макар и знатен.
А не завиждаш за имота на бедняка,
на този, който само твоя укор чака.
Нещастник съм, годините ми отлетяха,
догдето дирех твойта крепост, твойта стряха!
Когато мислех, че съм стигнал вече горе,
та от последното стъпало ме събори.

X

Оршуло моя прелестна, къде се дяна?
Къде замина, в кой незнаен край остана:
на най-високото небе ли са те взели
и ти летиш сред малки ангелчета бели?
На островите ли щастливи? Или в рая?
Дали Харон те вози с лодката си в края
на мъртвите, Опиват те с вода от Лета,
за да не чуваш бащината жалба клета?
Дали, отхвърлила лика си на момиче,
ти си приела образ и перца наб птиче?
В чистилището ли, ако и твойто тяло
случайно грешно петънце е задържало?
Дали се върна след смъртта си там,
отгдето изпратило те бе за моя скръб небето?
Където и да си, към мене имай жалост,
ако не можеш ти в предишната си цялост,
то както можещ днес ми се яви — поне да
те зърна като призрак или сянка бледа!

XI

Честта е глупост! — каза Бруг и се прониза...
Да, както да погледнеш, глупост все излиза!
Къде набожността е някого спасила?
Кого ли честността от зло е съхранила?
Съдбата към човешките дела не гледа,
добро и зло небрежно смесва тя в безреда.
И там, където вихърът съдбовен мине,
еднакво страдат и виновни, и невинни.
Изтъкваме ума си — да се забележи:
безсилни сме, но се гордеем пред невежи,
катерим се в небето, тайните на бога
да търсим; ала падаме в изнемога!
Тешат ни сънища нетрайни и плашливи,
които се не сбъдват, докато сме живи ...
О, скръб! Нима от твоята прегръдка груба
и радостта, и разума ще си изгубя?

XII

Обичал ли е като мене друг родител
и друг дали такава мъка е изпитал?
Пък и едва ли някога се е родило
дете, за обич по-достойно и по-мило.
Послушно, спретнато, неглезено, добричко,
научено да пее, да говори всичко;
на възрастните с глас и жест да подражава,
девическите обичаи да познава;
човечно, скромно, разсъдливо и учтиво,
внимателно, покорно, кротко, срамежливо.
И никога за яденето не подпитва,
преди да е прочело своята молитва .
Да каже „лека нощ“ Оршула не забравя,
с молби затрогва бог, та здраве да ни дава.
И ще изтича да посрещне своя татко,
„Добре дошъл“ ще каже радостно и сладко,
готова да послужи, да помогне с нещо,
слугите на родителите да подсеца.
А толкова невръстна, рано тя почина -
навършила бе само две и половина.
Животът млад от добродетели се скърши,
тъй както от плода си крехко върше!
Мой клас единствен, недочакал своята жътва,
не беше ми узрял, а пък в земята мъртва
те сея. И сълза по бузата се сцеждаГ
Но с теб погребвам аз и своята надежда:
защото няма ти да изкласиш отново,
не ще разцъфнеш ни от сълзи, ни от слово.

XIII

О, прелестна Оршуло, дъще моя мила,
щом трябваше да мреш, защо се бе родила!
За радостите малки с мъки преголеми
заплащам днес — че ни напусна ненавреме.
Измами ме — тъй както в сънищата ефимерни
на някой алчен разум златото се мерне
и сетне изведнъж изчезне, а наяве
желание и страст единствено остави.
Така и ти, Оршуло мила, с мен постъпи:
разпали в моето сърце надежди скъпи,
а сетне ме отбягна, тъжен и потресен,
и всички радости със себе си отнесе.
Ти половината душа от мен отлъчи;
остави другата ѝ част, та да се мъчи.
Ей тук, зидари, този камък поставете,
а върху него скръбен спомен изпишете:
„Оршула Кохановска тук почива, бащин
любим копнеж или по-скоро плач нещастен.

XIV

Къде е тази мрачна порта, през която
нещастният Орфей е слязъл под земята?
Бих тръгнал също по пътеката опасна,
за да подиря своята дъщеря прекрасна,
бих минал оня брод, где бледи сенки вози
Харон сред кипариси и сред черни рози.
Бъдете с мене вие, звънки струни мои,
елате с мене чак до мрачните покои
на строгия Плутон! Дано го трогнем с песни,
от бащините сълзи той дано се стресне,
за да ми върне дъщеричката любима
и тъй да усмири скръбта неутолима.
Разбирам, никой няма вечно да живее,

но да остави ягодата да дозрее.

Сърцето му от камък ли е, от какво ли,
та нищо тъжният човек да не измоли?
Какво пък? По-добре е там да си остана
та наведнъж да смъкна и душа, и рана.

XV

Ерато златокоса, и ти, сладка лютня,
где радост да подиря в грижа неуютна?
Скръбта ми успокойте, утешете стона,
преди да се превърна в каменна колона,
в нещастен паметник и знак на мъка жива,
що кървав плач през мрамора пролива.
Щом чуждите нещастия човек си спомни,
то неговите му изглеждат бледи, скромни.
О, клета майко (ние все корим съдбата,
а в глупавия ум навярно е вината),
къде са твоите седем щерки, седем сина?
Лицето ти е станало като пустиня.
Край тебе виждам аз четиринасет гроба —
четиринасет вика в твоята утроба —
и ти прегръщаш тези ледени могили,
злощастна майчице, останала без сили!
Какви цветя от сърп жесток са докосени,
от бурен дъжд върху земята повалени!
Каква надежда храниш? Чакаш ли ти нещо?
Смъртта ще сложи край на мъката зловеща.
О, Аполоне, Артемидо, със стрелите
и лъковете си защо не съкратите —
от милосърдие или от гняв победен —
на старата жена живота непотребен!
Но нова казън стигна тази горда мисъл:
тъй както плачеше, Ниоба вкамени се
и редом със скалите мраморни застана,
ала и тъй живее скритата ѝ рана.

Извират през скалата сълзите сърдечни
и спускат се на ручей в планините вечни,
където звяр и птица пият. Несломима,
посреща бурите през лято и през зима.
Там няма гроб над кости, там не е Ниоба,
но тя си е мъртвеца, тя си е и гроба.

XVI

До костите прониза ме съдбата
и затова, отдаден на тъгата,
ще хвърля лютнята, ще спра да пея —
едва живея.

Живее ли? Или ме сън тревожи?
Сън, който се не сбъдва, ала може,
догдето спим, надежда да ни дава,
но не наяве.

О, горделивост! О, заблуда людска!
Догдето разумът не ни напуска
и всичко става както нам ни хрумне,
сме много умни

Сред удоволствията и разкоша
не знаем ни печал, ни бедност лоша
Пред младостта и силата ни днешна
смъртта е смешна.

Ала когато нищета ни стресне,
престават дните ни да бъдат лесни
Човекът за смъртта не се и сеща,
а тя — насреща.

Защо със плач замина, Цицероне ?
когато Рим далече те прогони?
Та с твоите стоически идеи
светът живее.

Защо за дъщеря си тъй скърбеше?
Ти само от позора се боеше;
и смяташе нещастията разни
почти за празник.

Смъртта е страшна само за подлеца?
Защо тогаз ти, честният, светеца,
когато тръгнаха към тебе с брадва,
не се зарадва?

Ти всички убеди, ала с перото,
че може да се надживее злото.
Но твоята душа щом бе ранена,
та сам простена

Човекът не е камък, той е струна
в ръцете на менливата Фортуна.
Проклетата рана! Щом се разкървява,
не оздравява!

Щом нищо не успя да я отнеме,
скръбта си зла на теб оставям, време!
Да излекуваш ти сърцето тъжно
сега си длъжно!

ЖУИ

Божата десница в миг отне ми
радостите — малки и големи:
аз едва усещам си душата,
но и нея трябва да изпратя.

Сутрин ясно слънце се показва,
вечер кротко слънцето залязва —
мен еднакво ме боли сърцето,
няма лек за него под небето

Моите очи не ще изсъхнат —
жалбите ми няма да заглъхнат!
Трябва аз да плача! Кой ли може
от гнева ти да се скрие, боже?

Всуе не изливаме в морята,
всуе бягаме и от войната:
неочаквано макар да бъде,
злото пак ще ни настигне всъде.

Скромен бе животът ми и честен,
никому почти не бях известен,
завистта не ми нанесе рани —
нямаше къде да се захване.

Бог обаче всичко наблюдава,
с хитрините ни се подиграва
Щом повярвах в божата закрила,
удар ми нанесе с всичка сила

А пък разумът, що в дни честити
знае да говори за бедите,
днеска пръв издигна бяло знаме:
тъй ме подкрепи във болестта ми.
Сякаш грешката си да поправи
и от грижата да ме избави,
сяда на везните — на едното
блюдо— но и тъй не мръдва злото.

Ах, напразни хитрини човешки:
да наричаш болките — болезки;
който пък в нещастие се смее,
аз бих казал, че с ума си зле е.

Знам каква утеха ми предлага
оня, който от плача си бяга;
но така скръбта не се възпира,
и не оставя тя човек на мира

И остана ли самотен в здрача,
аз с душа ранена ще поплача.
За сърцето ми е вредно, зная,
но проливам сълзи и нехая.

Туй лекарство може да отрови
моя дух, пристегнат във окови!
Но навярно всемогъщ приятел
по-добро лекарство би изпратил!

Вече нямам аз кого да моля
и на сълзите си давам воля.
С разума да се спася не мога;
уповавам се сега на бога.

XVIII

Деца сме твои непослушни, боже!
Щом зло не ни тревожи,
не помним твойто име,
а търсим удоволствия любими.

Не знаем, че ни даваш милостиня
от своята градина;
и свършва добротата,
щом не получиш ти от нас отплата.

Пази ни да не ставаме надути
от радости минутни!
Наказвай ни сурово —
поне така да помним твойто слово!

По бащински наказвай ни, гневът ти
в добро да ни напъти,
щом благата ти ласка
нас, неразумните, към зло ни тласка.

Ще ни погубиш бързо, боже всемогъщи,
щом над дворци и къщи
протегнеш с гняв десница;
и липсата на ласка е за нас плесница.

Но милосърдието твое знаем:
когато се покаем,
дори светът да гине,
гневът ти като облак ще отmine.

Душата ми за греховете прошка търси,
но, боже, ти добър си,
за тебе са излишни враждите.
Имай милост, о, всевишни!

XIX

(СЪН)

От скръб не можех дълго клепки да притворя
и цяла нощ се мятах в треска и умора;
сънят над мен се спусна час преди да съмне,
лениво ме обгърна с лапите си тъмни.
Внезапно появи се майка ми тогава,
понесла дъщеря ми прелестна — такава,
каквата беше, сякаш идва за молитва,
когато от леглото сутрин рано литва
Със дълга бяла ризка, къдрави косици, с
пригответни за смях и грейнали зеници.
Повзрях се аз, а мама тихичко подхвана:
„Плачът неутешим в дома та ме привлече,
във вашата страна пристигам отдалече —
горчивата ти мъка до мен достигна, сине,
през мрачните стени тя смогна да премине.
Чаровната ти щерка нося в тези нощи,
да я погледаш ти, да се порадваш още,
сърдечната си скръб да спреш, че те лишава
от сили тя и твойто здраве разрушава,
тъй както пламък зъл превръща в прах фитила,
и стигне ли й време, цял те би стопила
Не сме ли също хора ние, мъртвците,
не светят ли за нас на слънцето лъчите?
Живеят мъртвите, живеят пълноценно —
духът възвишен е, а тялото е тленно.
Пръстта в пръстта се връща, а духът небесен
на свойто място, там, в небето, е пренесен.
Не се измъчвай, имай вяра търпелива,
че твоята Оршулка още там е жива
А днес в такава форма тя напусна раят,
та смъртните очи лика й да познаят.
Но там, сред ангелите и сред духовете,
като Зорница прелестна Оршула свети

и моли се за вас като преди, когато
не можеше добре да изрече словата
А може би скръбта към теб така налита,
защото щерка ти наслади не изпита,
а грабна я смъртта със пръстите си ледни?
О, вашите наслади са суетни, бедни
и ти самият знаеш, че със тях се движи
орляк от неудобства, ядове и грижи!
Зарадва ли се толкова на дъщерята,
че да получиш равностойната предплата
за мъката, която днес ни миг не стихва?
За малко радост плащаш преголяма лихва!
Сега цени ти всичко, с нея преживяно,
не се измъчвай, че смъртта я стигна рано!
Не от наслади — от бедите си отиде,
от работа, от грижи, сълзи и обиди,
с каквито е изпълнен тук животът кратък,
така че радостите имат недостатък
и губят вкус, човек трепери от боязън,
че може с подла злоба в миг да бъде смазан.
Оплакваш я. Защо? Не беше ли щастлива?
Че господар не си закупи срещу нива?
Че не позна на мъж заплахата сърдита?
Че болките родилни нивга не изпита?
Не би могла да каже онова,
в което грижовната й майка вникна със сърцето:
да раждаш или да погребваш е по-тежко?
Такива са при вас насладите човешки!
В небесния ни рай същинска благодат е —
опасностите земни там са непознати;
там работа не знаем, грижи не царуват,
нещастие и болест там не съществуват,
там никого не мъчи старостта безплодна,
смъртта, със сълзи кърмена, не е свободна.
Живеем там живот разумен и безкраен,
причините за всяко нещо ние знаем

И слънцето без отдих свети, не залязва,
та затова и тъмна нощ не се показва.
И виждаме твореца в цялата му слава,
което вам, телесните, не се удава.
Навреме нека се насочи мисълта ти
към нашите наслади трайни и богати!
Разбрал си ти света ви земен, любовта му;
сега грижи се, сине, за небето само!
Момичето ти имаше късмет, защото
постъпи тъй, че му се случи най-доброто –
подобно някой, който първи път навлиза
в морето, но видял опасността отблизо,
се връща па брега. А други, поверили
на вятъра платната, в миг са се разбили
в скали; загиват те от студ и глад тогава.
е, някой на дъска едва до бряг доплава.
Тя нивга от смъртта не би се отървала,
дори да беше и Сибила надживяла.
Да изпревари бъдещето предпочете,
така почти избегна земните несрети;
а други, без родители, осиротели,
живеят в бедност, в скръб от тежките раздели.
Една омъжат как да е, за да остане
бог знае на кого семейното имане.
Насилят друга синовете господарски;
голяма част остава в ордите татарски,
където своя плен у варвари оплаква
и в срамна служба смърт-спасителка дочаква
Спаси се от това детето ти, което
в такава млада възраст тръгна към небето,
че нито неприятности изпита, нито
със някой грях душата скъпа опетни то.
Да, провървя й, сине — ти не се съмнявай,
на бащината скръб така не се поддавай! —
и тъй пресмятай своите загуби и грешки,
че трезво да опазиш разума човешки,

разсъдъка си. Те от всичко най са ценни,
от радости дори когато сме лишени.
Роди ли се човек — съдбата всемогъща
в мишена на злините мигом го превръща!
Не го и пита никой той дали желае —
горчива неизбежност и закон това е.
А щом за всеки тук еднаква болка има,
защо да е за тебе най-непоносима?
Живя при тебе, смъртна, дъщеря ти мила,
догдето й съдбата бе определила
Да, кратко! Но в това безсилен е човека,
не знае той кога е участта му лека
Неведоми са божиите цели; те са
това, което може и нам да се хареса
И щом една душа от тялото избяга,
напразен е плачът ни, нищо не помага
Но разумът човешки винаги е склонен
за лошите неща да пази дълго спомен,
а всичко друго, що по волята му става
той трудно забелязва, лесно го забравя.
Такава е Фортуна, сине, с пръсти груби —
не страдай за това, което ти се губи,
бъди доволен, че остава все пак нещо
изпод ръцете на нещастията вещь
И ти се подчини на общите закони,
сърцето ти тъгата нека да прогони,
прегръщай онова, което е спасено
от ноктите почти на злото разгневено.
А най-накрай в какво превърнаха се, сине,
печалби, загуби, усилия, години,
които доброволно в книгите остави,
лишил се в младини от светските забави?
Сега би сбирал плод от своята присадка
и би спасявал земната си участ кратка!
Приятели тешеше ти в бедата чужда,
а днес от утешител също имаш нужда

Лекувай се, маестро, сам сега! Не чакай
да те лекуват дните и да се протака
зарастването! Твоят разум да побърза —
такива рани бавно времето превързва.
Похватът му какъв е? Миналите — в нови
събития ще скрие и ще ги зарови;
и тъй ще поведе човека, че да гледа
към идваща беда, към идваща победа,
да изостави своето минало проклето,
за всякаква съдба да готви той сърцето.
Несгодите понасяй по човешки, сине;
и в радост, и в тъга всевишният един е."
Тогава аз се стреснах. Тя ме изостави —
насън ли бе дошла, или я чух наяве?

Епитафия **на Ханна Кохановска**

И та побърза малко след сестра си, Ханно,
в подземните страни замина твърде рано —
баща ви наведнъж сега за вас да страда,
да се опази той за вечната наслада.